

- vilius frumentum dari debet, aut de toto donationem facere. Et de origine panis fiscalis & quomodo distrabatur. num. 5.
6. Tessera que sit, & quomodo intelligatur in sine nostro.
7. Stelastera & stelatura, unde dicatur.
8. Prefectus annonæ, & adiles cereales dicebantur iudices panis provisionis tempore Romanorum.
9. Quomodo interpretetur horrea Galliana.
10. Panis gradilis, unde dicatur.
11. Ad evitandam frumenti necessitatem collecta imponi inter vicinos potest. Et in hoc casu privilegiatus. num. 12.
12. Tempore necessitatis habentes pecunias, cogi possunt eas mutare Republica.
13. Forma provisionis necessitatis tempore.
14. An horrea annonæ sive depositi sint utilia, necne? bene deservitur de eadem re. numero 16. & 17.
15. An taxa panis omni tempore, aut famis tantummodo Regno conveniret.
16. Disputase de los revendedores, y las cautelas que hazen para engañar a los que compran dellos.

Procemium.

Don Felipe, &c. Al serenissimo Principe don Felipe nuestro muy caro, y muy amado hijo, y a los Infantes, Prelados, Duques, Marqueses, Condes, ricos omnes, &c. Bien sabeis, que por nuestro mandado se han fundado positos de trigo, para la provision y sustentamiento en tiempo de necesidad, de que ha resultado mucha utilidad

y beneficio, especialmente a la gente pobre, y caminantes, en el tiempo que ay mas falta de pan, en el qual los dichos positos han proveído y proveen a justos y moderados precios. T aviendo entendido que ha avido exceso, y mucha desorden en la administracion dellos, assi en no aver avido buena orden en el comprar el pan a sus tiempos, como en el distribuirlo: y que en muchos lugares se ha conservado en approvechamiento de los particulares, principalmente de los oficiales, tomandolo prestado, y dandolo a sus deudos y amigos, y meriendo en ellos el pan de su cosecha. Y otro que compra para venderlo en pan cozido, por de los dichos positos, al precio que mas caro sale, lo que verdaderamente se compra para ellos en diferentes partes y lugares: y conesse sin embiar a comprar pan para los positos, a donde mas caro les salga, que de mas del gran daño que resulta a los pobres y gente necesitada, para quien principalmente se hizieron los dichos positos, por esta via se contraviene a la prematia en que por nos esta prohibida vender pan cozido, y usar de semejante trato y grangeria a los que no lo tienen por trato y oficio, y convierten en sus provechamientos particulares el dinero de los dichos positos, y lo que con licencia nuestra se roma a censo para comprar pan para ellos. Y por importar tanto al bien y beneficio publico de estos Reynos subditos y naturales dellos, que de estos positos se use bien, y se conserven, y amenoren, aviendo se por nuestro mandado platicado en ello, por los del nuestro Consejo, y con nos consultado, ha parecido, que deviamos proveer y mandar, como por la presente nuestra carta y provision, que queremos aya fuerza de ley prematia, proveemos y mandamos lo siguiente.

DECLARATUR

DECLARATUR

HIC PRAGMATICA, SOBRE LA

Conservacion, y aumento de los positos, y distribucion del pan dellos, quæ est l. 9. titul. 5. libr. 7. Recopilat.

IN Cujus quidem declarationem, quia ejus proccemium non est traductum in hac compilatione, prout traduci deberet, tanquam rationalis & causa concedendi hanc pragmatiam functionem, & ut etiam proccemium commentum nostro deserviat, illud inferere in presentem libuit, & illud aliquibus glossis commentare, & ejus tenor jam inferetur est, & ejus verba recitata, & incipit commentum.

Ibi, ¶ in Procemio. Se han fundado depositos de trigo. Latine horrea frumentaria, vel annonæ frumentarie appellantur de quibus fit mentio, in tit. de condit. in pub. horre. lib. 10. & in tit. de erog. milit. an. & in tit. de frument. Constant. & in tit. de frum. Alexan. & in tit. ad leg. Jul. de anno. eod. lib. 10. & in aliis pluribus locis. Romæ enim erant plura horrea, in quibus non tantum frumentum sed gemma, aurum, & argentum, aliaque pretiosissima homines reponbant. Prefertim qui hæc apud se tuta non esse timebant, ut in l. 3. §. effructura. ff. de off. prefec. Vigil. l. pig. 8. C. de pig. alion. & ex tit. de erog. milit. anno. lib. 10. etiam apparat. Sicque fuerunt ferè olim in singulis civitatibus Romani Imperii, ut apparet ex l. si. & ibi Bud. de mune. & ex Volphi. Laz. lib. 2. Reipub. Rom. c. si. quem post hæc scripta vidi relatum per Castillo in politic. de governos, in lib. 3. c. 3. n. 3. ubi in illo c. plura circa hæc panis deposita scribit. Prefectus vel curator frumenti, venditor, mensor, distributor, sub prefec. annonæ, notarius, adjectus tritico, Parochus qui præbebat annonam, utque ait Horatius sermo. 1. & Parochi, qui dabant ligna, saleque, quos Porphyrio Copiaris dictos ait, & tamen eo nomine Cicero usus in 13. ad Att. epist. Artobazani filius venit, vult opinor Regnum aliquod à Cesare emi. Omnino enim Sestius noster parochus publicis occupavit, quod quidem facile patior: verumtamen invito eum per litteras, ut apud me diversetur. Erat cam parochus, & opinator, qui exigebat annonam l. nisi opinatores. C. de exacto. trib. lib. 10. l. opinatores. C. de erog. milit. an. lib. 11. & Dardanus, & Thellariatus. Annona enim dicitur, omnis annuus fructus, qui ad victum pertinet, quare ad frumentum & panem quoque

diarium coctam extenditur l. 1. C. de frum. ad vinum, & urb. cons. & alia edulia. l. 7. & l. jubemus. l. 1. C. de erog. milit. an. lib. 12. & pensiones l. 1. & 10. C. de ann. civit. lib. 11. Salarium victus causa datum, ut in auth. ut iudices sine quo. siffra. §. igitur. collatio. 2. & paleam & fornium, ut in l. 2. & in l. provinciarum. C. de erog. milit. an. lib. 12. & ad ligna ut per gl. in l. septem diebus eod. tit. Fulg. cons. 115. istud nomen. Eratque annonæ olium ¶ militaris, provincialis, municipalis, civilis, sub qua civili etiam panifica, ut in auth. de non alien. rebus Ecclæ. §. hæc ergo. inde & panis civilis. l. si. §. his illud C. de secunda. nap. & l. si. §. si. C. de iure dot. Annonæ enim istæ civiles liberalitatis gratia, ut plerumque à principibus populo, ut congiaria donabantur, vel certis quibusdam personis, ut per Altinat. lib. 8. Paver. juris. cap. 52. & sic plurius rerum annoæ & horrea apud Romanos aderant, & quibus in nostra Hispania solum frumentaria reperimus esse horrea, quæ positos vocat hic Legillator, abbreviato nomine depositos, quasi ibi deponantur frumenta pro civium & aliorum sustentatione.

Ibi, En tiempo de necesidad. ¶ Ob quam medendam præcipua Romanorum cura fuit, ne plebs fame laboraret, cui etiam ad eam, sibi conciliandam frumentum, quandoque etiam villis dederant, atque etiam donarunt. Populus enim famelicus nulli obediret, & inquietus esset, ut inquit Castil. ubi sup. n. 1. 2. & 3. Et sic annonæ potissimum hæc functio adinvari debet, tempore famis & sterilitatis, ut obviam eatur divitum tyrannidi: nam ut ait Theodolius Gothorum Rex, teste Calliador. lib. 4. var. Epist. 5. Tunc grande commodum est, cum indigentibus pacifici, quanto famis solet totam contemnere, ut suam necessitatem possit, expellere; nam cum ambitionis lux servat, & protemodum donare videtur, qui vendit rogatus, ad saturatos ite cum mercibus certamen est: Instituit Augustus, ne plebs devocaretur à negotiis, frumentationis causa, ut in anno quaternotum mensium reserret. dicit. Sueton. in Augusto: Erat autem reserata signum aneum in quo nomen accipientis, & grani accipienti quantitas continetur.

batur & sic Iſidorus in *lib. orig. ult. c. 14.* inquit tesserae sunt quibus frumentorum numerus designatur. Atque Archadius & Honorius statuerunt ꝑ panem fiscolem, atque Hostiensem uno nummo distrahi, imposita poena etiam illis, qui pro majori pretio supplicari ausi fuissent, in *l. un. de pretio pan. Hostien. lib. 14. C. Theodos. tit. 18.* & ut panis pro necessitate adimplenda conservaretur in militari annonae seibat distributio per tesseras, secundum ꝑ praescriptum numerum dierum, bucellati, panis, vini, acetii, lardi, vervecinae carnis in *l. 1. C. de erog. milit. anno. lib. 12.* Cum tessera enim poterat quis annonam tute petere, & cum ea annonam habere videbatur *l. mortuo bove. l. 50. §. 1. de leg. 2. l. 2. C. de fruc. Alexand. lib. 11.* aliquando ex privilegio septem dierum spatium, quadam aliae species dabantur pro rebus quotidianis, & loco tesserae communis, dabatur stellata tessera, & illa distributio dicebatur stellatura ꝑ De quibus meminit Dec. de delict. 2. tom. lib. 7. c. 22. de fraud. anno n. 2. 9. in quas species aliae dabantur, & constitutum, ne in stellatura fraus militibus fieret, neque res illis majori pretio aestimarentur, quam vendi possent in foro publico *l. septem diebus. C. de erog. milit. anno. lib. 12. l. specibus. C. de cohortal. l. 11.* & illa aestimatio ab arario dicta est annona araria, Alexand. Caesar. annonam militum diligenter inspexit, Tribunos, qui de stellaturis militibus aliquid abstulissent, capitali poena affecti Lamprid. in Alexand. & Pescennius Imperator, Tribunos duos quos constituit stellaturas accepisse, lapidibus obrui ab auxiliariis iussit. Ecce ergo quanta fuit apud Romanos cura ac diligentia, ne plebs fame laboraret, militarique annona conservaretur, & militibus provideretur, neque illis fraus fieret. Patet etiam antiquitas annonarum, praesertim frumentariorum, quam antiquitatem, ex Genes. de sumi c. 41. refert novissime Castillo d. c. 3. Politic. lib. 3. n. 27. ubi & inquit: quis primus horrea instituit. Primumque frumentum populo affibus in modicum elargitum fuisse, Mannium Marcium Adilem plebis aſserit Plin. lib. 8. c. 3. & refert Tyber. Decian. de delict. tom. 2. lib. 7. c. 22. de fraud. ann. 8. cum sequen. idem alii quandoque fecerunt. C. vero Gracchus Tribunos plebis, legem tulit, ut semisse, & triente frumentum populo daretur, ut auctor est Florus, post eum M. Cato ad diminuendam C. Julii Caesaris potentiam. 1250. talenta ad dividendum plebi mensuram frumentum quotannis impendi, suavit, ut per Plutarchum in C. Caesar. demum P. Clodius Tribunos pleb. auctore Aſconio, legem annonariam tulit, ut frumentum populo, quoad ante semisse aëris, ac triente, in singulos modios dividebatur, gratis daretur, fuerant viginti & trecenta millia hominum, qui hoc frumentum acceperunt, quem numerum, C. Jul. Caesar ad 150. millia retraxit, ut per Tranquill. c. 41. & Dion. lib. 43. postmodum capta Africa iussit 20. myriades Medimnorum Atticorum frumenti, id est, 200. millia ad alendum populum, Romam advehi, & olei librarum myriades 300. id est, tricies centena millia, ꝑ ut auctor est Plutarch. duosque Praetores, & totidem Adiles Cereales à Cereere nuncupatos instituit, ut post hæc refert Castillo, ubi supra, dicit. c. 3. lib. 3.

num. 3. de su Politic. qui hoc frumentum Romanam advehendi, & populo distribuendi curam habent. l. 2. §. capra. deinde Sardinia ff. de orig. jur. Augustus vero, & ipse rerum positus, unum ex ordine equestri annonae praefectum elegit, cum enim rei frumentariae penuria plebs premeretur anno ad vere condita 732. illi cum falcibus 24. occurrens dictaturam annonaeque praefecturam obtulit, qui illa rejecta hanc accepit, ex Aegyptoque ducentis centena millia modiorum frumenti Romam advehi curavit, & ut refert Sextus Aurelius, esse possunt ferme decies ducenta quinquaginta millia facorum frumenti: est enim modius quantum octo diebus ad unius hominis victum sufficit, & pendit libras 18. alii dicunt 20. Medimnum est lib. 120. secundum alios 108. Suid. in verbo, Mesimnos. Re. fam. Palemon, de ponder. Bud. 5. de asse. Duos etiam viros Praetorios creavit, qui prout usus exigebat, hoc frumentum inter plebem, gratuito, aut admodum vili pretio distribuere. Nam ut ait Tranquillus in Augusto, cap. 40. & 41. frumentum in annonae difficultatibus saepe levissimo, interdum nullo pretio, vili tamen divisum est, horreaque Galvae, ut praecipua inter plura alia non manant, tam in descriptione urbis ante notitiam, quam à P. Victore in tertia regione. Sed ipse legie horrea Galviana, quemadmodum & in hoc monumento antiquo scriptum reperitur. NUM. DOM. AUG. SACRUM fortunae conservatrici horreorum Galvianorum M. Lorinus Fortunatus Magister. S. P. DD. id est sua pecunia dedicavit. Dominus Augustus Theodosio Juniori, & Valentiniano 3. velut habet inscriptio, numini dominorum Augustorum dicatum est hoc simulacrum fortunae conservatrici, quam horrea conservare opinabantur. Galvio unum fuit ex Ducibus Valentiniani contra Bonifacium Africae tyrannum missus circa annum 429. ut auctor est dict. Prosper, à quo Galviana horrea, quae forte ille annonae impleverat aut ad hunc usum Reip. tradiderat, sunt appellata, & ita putatur legendum, ut est apud Victorem, Galvana vero à Galva Principe, vel alia ex ea familia derivantur, sed aliqua anterioribus temporibus mentio fieret. Magister autem de quo in supra dicto Epigrammate fuit Regionis 13. cum enim Augustus in Regionem, vicisque urbem divisisset, his ex plebe viros praefecit, quos magistros appellavit, ut ait Tranquillus, in Augusto, cap. 30. Alius vero hic horrea Galviana interpretatur, in quibus frumentum populo dandum condebatur, quorum ut facta testis essent, hic curator percipiebat, nam de operum & edificiorum curatoribus agebatur, alius vero hic, & omnibus horrei frumentariis, Comes horreorum dictus, ut in l. un. C. de pistor. praerati, qui gratia illa conservari panemque plebi, & militibus distribuendum consocii providebat, de quo, & pragmatica, ac Regia lex nostra disponit etiam, ut ex ejus capitalis videbis, & cum frumentum de quo supra actum est, ab Augusto praestitum, praestari desisset, Nerva ferme quingentis millibus aureorum agrum emit unde pauperes alerentur, ut auctor est Dion. Max. Trajanus quinque millia impuberum ex publico aluit, Plinius in Paneg.

Panegerico, quem numerum & Adrianus, & Antonius auferunt, ut Capitolinus memorat, & alimenta usque ad 18. annos pueris dederunt, l. Mellia s. 1. ff. de aliment. & cib. leg. quod & ipsi primum à comodo per annos novem intermissum, à Pertinace sublatum fuit. Capitolinus in Pertinace, alimentaria, inquit, compendia, quae novem annorum ex Instituto Trajani debebantur, obdurata verecundia sustulit, sed enim Severus Imperator ut in Hellogabalo auctor est Lampridius mortuus 7. ann. in Canonem Romae reliquit, ita ut quotidiana 75. millia dipondiorum expendi possent, & ex l. 2. C. de anno. civil. lib. 11. centum vigintiquinque modios frumenti praeter solitum Canonem per singulos dies de praeteri, sexta indictione, ex die Kalend. Januarii nomine Parapenteumatis de horreis publicis hujus almae urbis insita nostrae pietatis liberalitate tribuimus: itaque dederunt postea operam posteriores Principes, ut frumentum pecunia publica comparatum in urbe abunde, panes & ipsi inter plebem dividerent, quibus Aurelianus, inquit Nopiscus, unciam addidit, frumentum enim ex Africa vehebatur. l. 3. C. Theodosia. Decano. frum. urbis Rome. ac ducenta millia modiorum purga tritici, leviori pretio pistoribus vendendabatur, ut plebs vilius emeret. l. d. C. Theodos. & dicti tituli, sed cum panis sordidus duarum unciarum & semis pondus non excederet, cum mundum, & lex unciarum Valentinianus, & Valens fieri praecerunt, & nullo pretio inter pauperes distribui, quorum nomina aeneo titulo, seu tabula, cum modo panis, quem accipiebant, inscribentur Valentinianus, Agradilis, inquit in l. civis. C. Theodos. de anno. civil. & pan. gradil. titulus sigendus est aeneus, in quem & panis modus & percipientis nomen debet incidi, hunc titulum quandoque aream tabulam appellat in d. l. civis. Panis vero vocabatur civilis, quia inter cives dividebatur, & gradilis, quoniam à Praefecto annonae in alio tribunali ad quod per gradus ascendebatur distribui consueverat, neque enim ex pristino, aut aliunde sumi poterat. l. 2. C. Theodosia. eodem tit. cum titulis sequentibus. hunc creditur esse panem, qui uno nummo, id est, sextertio Archadio Imperante vendebat. l. 1. C. Theodosia. de pretio pan. Hostiensis. porro Romae pecunia à divitibus ad emendum triticum conferebatur quemadmodum & Constantinopol. l. 1. C. Theodos. C. de frum. urb. constan. ubi ducenta millia modiorum empta pistoribus leviori pretio vendebantur, ut & ipsi vilius plebi panem distraherent, ut in l. 1. de frumen. urb. Rom. C. Theodos. ex pretioque venditi frumenti, pecunia in aliud comparandum convertebatur. l. ultima. §. iidem rescripserunt. 5. ff. de administ. rer. ad civit. pertin. l. 28. §. 5. & §. qui annonam. 8. ff. de mun. & honor. l. 2. §. ad frumenti ff. de administ. rer. ad civit. pertin. Hæc omnia & panem gradilem ꝑ inter plebem dividi, annonae praefectus curabat, ut apparebat ex l. 3. & 6. C. Theodos. de annon. civil. & sic Caliod. in 6. in formula praefecti annon. Tui inquit studii est ut sacrificium urbi praepararetur annona, ubique redundet panis copia, & tam magnus populus, tanquam

una mensa facietur, per officinas pistorum, cibisque discursis, pensum & mundiciem panis exigit, nec vile judicas esse, unde te Roma possit laudare: & addit, Carpentum praefecti ubi mixta glorificatione descendit: tu illi in spectaculis conjunctissimus invenis, ut plebs, quam industria tua faciat, in suam reverentiam te honoratum esse cognoscat: nam si querela panis, ut assoler, concitetur, tu promissor ubertatis seditiones civitatis momentanea satisfactione dissolvit: & subdit: Agentes res pistorum per diversas mundi partes annonae praefecto subjectas esse usurias, & mox, tribunal, ait, tuum non est inter minimas dignitates, quando & Romana gratia frueris, & provincis jura transmittis, triticeas quidem copias praefectura pratoriana procurat, sed non minor laus est dispensationem probabilem facere, quam frumenta colligere: sic Ceres frumenta dicitur invenisse. Pan primus conspersas fruges comille perhibetur, unde & nomine ejus panis est appellatus, ita & illa praedicata est, quae reperit, & iste laudatus, qui decenter edenda humanis usibus applicavit, panis pondera aequis examinaret intendere. hæc ille. Cum vero Romæ concitendo & coquendo pane pistorum non sufficeret, singulo quinquennio ex Africa novi pistorum Romam mittebantur, qui hoc officium ibi exercerent. l. secundum. C. Theodo. de pistori. scholis & militibus ipse praefectus urbi officialium manu panem distribuere. l. 8. & seq. C. Theodos. de anno. civil. & pan. Gradil. Vides igitur quantum diligentia, cura, sollicitudine Romani frumento urbem & alia loca & populos frumidebant, & qua forma & ordine distribuerebant, à quot annis horrea publica frumenti & aliarum rerum condita fuerit usque ad hodierna tempora, licet temporibus intermedis aliquando defecerint, hæc ut necessitatis tempore frumenta & alia necessaria non deficerent caritativaeque confuleretur, ꝑ & occurreretur, ob quam evitandam collecta imponi potest: nam si publica annona, quae vel ex publicis praediis percipitur, vel ex pecunia publica comparatur, ut in l. 1. §. secundo & seq. ff. de administ. rer. ad civit. pertin. haberi non potest, quia Reip. ꝑ praedia non habeat, neque ararium, & urgeat inedia, fiet collecta, à qua nemo quantumcumque privilegiatus excusatur, quominus secundum ratam patrimonii conferre teneatur. l. 1. C. ut nemi. lic. se excus. in empr. Spec. lib. 11. Fran. Mar. decif. Delph. 542. n. 1. cum seqq. ubi hoc onus dicit esse patrimoniale, & quod sic divites non excusantur, interest enim Reip. ne pauperes fame moriantur, quia sine pauperibus non est civitas perfecta l. 2. ff. de mundan. silent enim civitates, nec loqui debent tempore famis, & guerra. l. pro tyrannibus. C. de privit. domus Augus. lib. 1. nam secundum Cicer. offic. lib. 2. non est dubium propter ararii tenuitatem tributum esse conferendum, ut omnes intelligant pro salute Reip. necessitati parendum, imo illud uti verissimum quotidie videmus fieri, scilicet quod tempore necessitatis ꝑ habentes pecunias cogi possunt eas mature Reipub. non sub usuris ut plerique faciunt, quia omni jure sunt proprie

hibita, sed gratis & restitutionem spectare tenentur, donec fiat collecta, ex qua sibi possit satisfieri: secundum Guillel. de Cug. in l. *neminem. C. de sacros. Eccl. argu. tex. in l. 1. C. de omn. ag. deferr. lib. 11. ubi expresse Platea & Messia, in prag. tassa pan. conclus. 1. num. 58. & sequentib. reuli hæc & alia in l. 1. tit. 25. num. 21. cum sequent. lib. 5. Recopil. Sed si civitas nolit collectam imponere, ut quia cognoscat apud cives locupletes esse sufficientem annonæ quantitatem, quam vendere differant, vel cariori pretio quam par sit distrahere contentant, hic erit ordo adhibendus: Primo providendum erit, ut quilibet secundum ratam facultatum, & bladum recollectorum singulo die mittat in plateam ad vendendum certam annonæ mensuram, l. 1. C. ut nem. lice. in emp. Spec. se excus. lib. 11. secundum tertium intellectum, licet enim nemo cogi possit rem suam vendere, favore Reipub. potest, ut dixi in d. l. 1. tit. 25. n. 21. lib. 5. Recop. & sic inquit Salic. in l. 1. C. de Episc. cop. aud. quod valet statutum, quo quilibet mercator teneatur intra certum tempus præferre præfectis annonæ rot. sextaria frumenti, sequitur Martin. Laud. in tract. de officialibus dom. vers. 23. & non solum cives, sed etiam comitatenses ad ferendam annonam, & victualia ad civitatem auctari possunt, sicut compelluntur portare commeatum ad exercitum. l. pro locis. C. de ann. & tribu. lib. 10. & tradit Messia in d. prag. tassa pan. conclus. 1. n. 37. 38. & 39. & 64. minus tamen gravandi sunt remotiores propter expensas quæ majores sunt ratione longioris itineris, ut videtur in d. l. pro locis, quam ibi notat Bar. pro comitatensib. qui quotidie gravantur deferre paleas, bladum, & similia, ut minus gravari debeant, qui longius existunt & distant, & bene facit text. in l. 1. ubi Platea. C. de fundo limit. eo. lib. 11. & in l. nemo. C. de ann. & tribu. lib. 10. viciniore ergo sunt primo gravandi, argum. l. quicumque idon. vers. illud. C. de omn. ag. deferr. lib. 11. secundum Plateam in d. l. pro locis. & bene pro hoc facit text. in l. sicut fieri. C. de erog. mil. ann. lib. 12. & ibi notat Bar. quod Rustici non sunt compellendi deferre stramina, paleas, lectos, & similia militibus hospitalibus in loco distant ultra viginti miliaria: & si comitatenses non possunt supplere necessitatibus civitatis: vicini etiam alterius provincie possunt à superiore suo compelli portare annonam ad civitatem egentem, secundum Angel. in d. l. pro locis. per text. in l. in nomine Dñi. C. de offi. præfe. & fri. & quia tempore necessitatis omnia debent esse communia. l. 2. §. sed si. ff. ad l. Rodi. de just. & saltem isto casu relaxandus esset deventus seu prohibitio exportandi frumentum extra provinciam, argum. l. si quis per diuinam. C. de aqua duct. lib. 11. & quod ibi notat Bart. ut autem exteri & civitates alliciantur ad portandum victualia in civitatem, poterunt ordinare, quod quicumque portaverit frumentum, vinum, & similia ad urbem, habeat pro suo labore duos grossos pro salmata l. 1. C. de frum. Alex. lib. 11. item providebunt, quod deferentes annonam, & cætera ad victum necessaria, nullam ab incolis vim patiantur, neque pro*

repræfaliis capiantur, neque tunc ratione delicti, vel contractus conveniantur, neque gabellis, portoriis, pedagiis ullavé impositione angariantur l. 1. C. de navicul. lib. 11. facit etiam l. 1. ff. de nudi. & Papiæ vigere statutum inquit Ripa de peste. tit. de remed. præserv. contra pestem. n. 194. quod venientes die Sabbathi ad mercatum non possint pro aliquo debito publico, vel privato molestari, ut habetur in statutis de regimine potestatis, tit. 14. & hæc mihi iusta videntur, illud tamen de excusando à gabellis, pedagiis, portoriis per Regem inductis, nullo modo fieri posset existente licentia Principis, vides igitur quot & quanta inopia, necessitas ac inedia panis introducat, ita ut liceat patri ob famem filium vendere & pignotari, ut per Covar. lib. 3. Variar. cap. 14. num. 4. & an. 3. Alia hujus propositi & supra dictorum refert, & Tiraquel. de veterat. titul. 1. §. 26. a num. 4. usque 28. multa scribit de necessitate famis, quæ omnia sic congesti, ut præ manibus habeantur, ne deinde sit opus tot libros revolvere.

Ibi. De que ha resultado mucha utilidad y beneficio. Si hæc verba referas ad sequentia, in el tiempo que ay mas falta de pan, negari non potest, quin eo tempore, scilicet, famis & carætie, & inopia panis, deposita hæc atque annonæ horrea frumenti sunt necessaria, & utilia, & ita jura de iis tractantia si bene consideres, loquuntur, & ex dictis in glossa præcedente decerpis: sed quod in omni tempore & sine aliqua distinctione necessitatis & inopia, ac carætie deposita hæc ubilibet, prout hodie, habeantur, & an utilia sint, hic pendeat, leges & Prophetæ, quibusdam enim visum est omni in tempore esse utilia ac necessaria frumenti horrea: tum quia providetur pauperibus, tum etiam quia laboratoribus mutatur ad seminandum, tum etiam quia ad alias eorum necessitates succurrendas necessaria sunt hæc horrea frumentaria, nam dum egent, datur eis pecunia dictorum horreorum, ut tempore messis panis pecuniam illam adimpleant pretio quo valeret in mercatis sequentis messis, secundum quod à l. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. tempus hoc est limitatum, & sic necessitati lux succurrant, & quia inquit Castillo, in sua Politica lib. 3. c. 5. num. 1. & 2. de nihilo leges servantur in populo famelico. Alii vero sunt in contraria opinione, imo quod sint nociva dicta horrea frumentaria. tum quia successerunt, in locum revendorum panis, nam horrea hæc universum provincie panem colligunt, & nunquam debent perdere sed lucrari, hoc autem erat officium revendorum panis, quod erat maxime nocivum & sic prohibitum est per l. 18. tit. 11. lib. 5. Recop. & jam quod in prohibitione illius l. 5. hæc non continentur, ut dicit Messia in tassa panis, conclus. 1. num. 53. tamen negari non potest quin idem officium exerceant horrea hæc quod exercebant revenditores, licet isti sibi appropriabant, illa vero pro publica sublevanda necessitate: tum etiam quia laboratores rustici consili quod ex dictis depositis sibi mutuabitur panis ad seminandum. Panem ac triticum collectum

collectum statim vendunt pro supplendis excelsivis impensis ab eo factis, quæ non facerent, si occasionem hanc non haberent, prout cum deficiebat non faciebant: tum qui ante tempus vendunt panem seminatum pro habendis pecuniis ab iis horreis, & eorum administratoribus, & post non colligunt panem pro satisfaciendis iis pecuniis, & consequenter vendunt boves & aratra, & omnia alia bona & pecunias illas multoties ladunt, & expendant in non necessariis causis, & sic pauperes fiunt, & culturam relinquunt, ut in propositum considerat Francif. Marian. decisioe Delphin. 540. n. 2. Uterius etiam horrea hæc frumentum totius provincie colligunt, & eo recollecto penuriam frumenti causant, & per consequens non venditur in foro publico frumentum prout vendendum erat, si horrea & omne frumentum non recollerent, quod si venderetur in publico, vilesceret & viliori pretio valeret, & cum deficiat necesse est ut carius vendatur, imo & fraudibus & technis occasio datur ut carius valeat in mercatis mensis Septembris: tum itidem quia cum adit pragmatica tassa panis facilius & ob quamlibet occasionem: viliori, ac minori pretio, quam à pragmatica constituitur, non invenitur, & sic videtur quotidie labefactari culturam, & rusticos laboratores in diem pauperiores fieri, qua de causa ultra tempus necessitatis & instantis famis horrea esse odiosa aliquibus visum est, & in pluribus locis & populis non habentur horrea hæc, sed solum in anno sterili cumulatis pecuniis à divitibus populi sive ad censum, sive rautatis, empto frumento pro illo anno & fame illius præservata, deficit annonæ, & pecunia suis dominis solvitur, quasi cessante fame cesset & depositum ob quam sedandam erat constitutum: hæc sunt, quæ pro una & altera parte solent considerari, quæ autem pars sit tutior & melior, aliorum melius sentientium erit iudicium, in re enim tam gravi meum exiguum non est cur desideretur, & sic cogitandi locum relinquo, sicut & esset pensandum multum, & an Regno conveniret tassam panis omni tempore & in perpetuum durare, vel solum fieri cum famis timeretur & carætie, nam esse perpetuum plus incommodi quam commodi afferre credo, ut & voluit Navarr. in Manual. cap. 23. num. 88. quem refert Magif. Lopez in suo instruit. conscientia. 1. pant. cap. 226. col. 2. pag. 559.

Ibi. Otro, que compram para vender en pan cozido por de los dichos depositos al precio que mas caro sale. Quod solebant facere alio in tempore Dardanarii & panis revenditores, ementes panem, quem in provincia inveniebant, ea ratione ut soli postea pretio, quo vellent, eum vendere possent, in quos pena statuerat, aliquando enim relegabantur, interdum si & humiliores essent ad opus publicum damnabantur, quandoque negotiatione privabantur, ut l. annonam. ff. de extraordi. crim. Et qui monopolium facit quo annonæ carior fiat, pena viginti aureorum puniebatur. l. uni. C. de monopol. & qui quicquam faciunt, quo annonæ carior venditur, & qui dolo impediunt quominus ad civitatem deferatur. l. Julia. de Acedo in Recopilacione. Tom. IV.

annonæ, tenetur. l. 2. ff. ad l. Julia. de annon. & qui impossitum faciunt id est, qui publice emunt annonam vel quid aliud pluris quam valet, ut ceteri eodem pretio ad emendum incitentur, tenentur crimine stellationum. l. 3. §. item si quis, secundum intellectum Bart. ff. de crimin. stellation. & in hoc crimine incidunt quotidie illi qui habent panem venditum horreis publicis pretio quo valet in mercatis mensis Septembris, secundum dispositionem dicit. l. 17. tit. 11. lib. 5. supra. nam & solent ipsi vel per alias personas ab eis supplicatas panem in illis mercatis emere cariori pretio quam valet, ut sic testimonio habito ipsis depositis & administratoribus eorum præbeant panem antea ab eis venditum, & hæc de causa & ipsa deposita carius vendant, quam venderent, si dictæ technæ & cautela non fierent, imo & si habebant ipsi panis quantitatem abscondunt illum in tempore illo, ut hæc forma carius vendatur, nam abundantia vel penuria cujuslibet rei pretium vilius vel, carius facit, & hæc pro proceio hujus pragmaticæ sufficiant.

Caput primum.

- 1 Pecunia depositi quomodo custodiantur.
- 2 Thesaurarii & receptores eligendi sunt, qui annonam & pecuniam frumentariam suscipiant. & in hoc casu nullus excusatur quantumcumque sit privilegiatus. num. 3. cum aliquibus limitationibus. Et quibus modis tenetur custodiam facere. numero. 4.
- 3 Non possunt Thesaurarii pecunias frumenti retinere ad suos usus, nisi per terminum à lege ista assignatum, & quomodo computentur.

Ibi. que en cada lugar aya un arca de tres llaves, hic est ordo conservandi depositi pecunias, sine quo faciliter perditur, ubi enim non est ordo, deficit substantia, secundum Bal. in cap. 1. col. 1. qui success. tene. in usibus fundo. Hippol. in pract. 6. secunda. n. 77. & de ordine servanda, plura dixi in mea Curia Pisana de decur. cap. 2. num. 12. lib. 2. ex mala enim administratione & ordine in rebus non servato multa mala proveniunt, & cito venit ad inopiam, qui non vivit ordinate, & ideo lex nostra in præfati capitulo ordinem proposuit, quo mediante pecunia horum depositorum conservetur, & non pereant, vel diminuantur, ut per Rip. de peste. tit. de Remed. ad conserv. uber. num. 1. Lucas de Pen. l. 1. C. de frumen. urb. constan. lib. 11.

Ibi. que la una llave la tenga la justicia, y la otra un Regidor, ad conservandam enim ubertatem prius & ante omnia idoneos susceptores, qui annonam & pecuniam frumentariam suscipiant & custodiant eligere procurandum est, secundum Ripam de peste. tit. de remed. ad conserv. uber. n. 1. ubi n. 2. 3. & 4. inquit, quod debent tales susceptores esse nobiles, prudentes, fideles, bonæ conscientie & optimæ integritatis, ex l. 1. C. de condit. in publ. horreo lib. 10. habere etiam debent rerum experientiam

C. de nov. cod. confir. §. sed cum sit necesse. Ex-
 perientia enim est rerum magistra, secundum
 text. in cap. quam sit. de elect. in 6. & in
 clem. 1. cum gl. de sen. excom. & in cap. anterior.
 2. quæst. 6. & gl. experientia, in cap. cupientes.
 eod. tit. & lib. & sic inquit Philosoph. natura po-
 tentem, ars facilem, usus promptum reddit arti-
 ficem, & cuilibet artificio præbet experientia
 nutrimentum, ut l. legatis. §. ornatricibus, de le-
 gat. 3. & sic inquit Vegetus de re militat. lib.
 secundo: omnes artes, omniaque opera quoti-
 dianio usu, & jugi exercitatione proficiunt, &
 sic Doctor vel artifex non dicuntur effectua-
 liter Magistri sine practica, ex quo inquit,
 Boher. de disciplina Sebo. Sine usu scientia
 parum, usus autem cum scientia multum. Et
 Ecclesiast. 34. dicitur: Vir in multis expertus
 cogitabit multa, & qui multa didicit, enar-
 rabit intellectum: qui autem non est expertus
 pauca recognoscit. Et in cap. scote in fi. 1. quæst.
 1. ab expertis dicitur esse requirendum consi-
 lium, & text. in auth. quib. mod. natur. effici. leg.
 §. illud quoque & in auth. de jud. & quia vero,
 probat multa ex rerum experimento cognosci:
 ex quo mirandum est quomodo aut qua ratione
 eliguntur in iudices tam majores quam minores
 homines in experti, sine practica, multoties sine
 scientia, ex quo plurimi causantur errores, plu-
 rimæ iniustitiæ, pluraque mala proveniunt,
 quæ de causâ in nostra materia susceptorum
 annonz publicæ experientia desideratur: imo
 & juramentum esset ab eis extorquendum omni
 dolo, & fraude remotis injunctam sibi sollici-
 tudinem peracturos. l. per hanc. C. de erga.
 mili. an. lib. 12. prout & jurant tutor & cura-
 tor, ut in auth. ut hi qui oblig. se perbi. ha-
 be. res. ni. §. fin. Tradit Bart. in l. legitimos. ff. de
 legit. tuto. idem facere debere, licet non utan-
 tur executorum testamentorum, inquit Consul-
 tus in l. de creationibus. C. de Episcop. & Cleri.
 & Rectores hospitalium, ut in Clement. quia
 convingis de relig. dom. jurant etiam iudices, in
 auth. jus jurand. quod pres. ab iis in princip.
 quod juramentum etiam notarii subire tenentur.
 c. ad audientiam. de prescrip. sed quia negligetia
 hominum quotidie major est, ideo simili-
 lia juramenta facere susceptores hos in præsentem
 nostra constitutione non jubetur, nè perjuris
 occasio præbeatur, & justè, sufficit enim po-
 nis nostræ legis & similibus negligentes & de-
 linquentes puniri.

3 Ibi. ¶ Que para ello seran non brados. A quo
 neminem excusari, inquit Castillo, in Politi-
 ca de Corregidores. lib. 3. cap. 3. n. 34. in medio.
 Ibi. Justamente impedido. Puta morbo, vel
 convalescentiâ morbi, vel necessariâ absentia,
 vel morte uxoris, aut filii, fratris, vel foror-
 is, vel incarcerationis & similibus iudiciorum
 impedimentorum, culpa enim in impedito non
 est damnabilis, ex text. in cap. 1. de judic. & in
 cap. quia diversitat. de concess. prob. & ibi Docto-
 res, & Ripa, in eodem cap. 1. n. 28. nam & à
 contumacia excusat justum impedimentum l.
 contumacia. §. poenam. de re judic. & alia plura
 jura allegata per Tyb. Decian. respon. 14. n. 16.
 vol. 3. ubi dicit ex l. thesturnus. ff. ad exhib. & c.
 1. 2. 2. diff. quod juramento probatur impedimen-
 tum, & in n. 39. inquit ipse Decian. quod ex re-

liquis præcedentis morbi dicitur quis impe-
 ditus, cum facile possit in præcedentem, imo
 pejorem morbum cadere. Dæbetque esse ju-
 stum impedimentum, ut excuset, ut notat glof.
 in c. 1. de etat. & qualit. quam & alias ad hoc
 allegat Tyber. Decian. respon. 8. n. 186. volum.
 3. prout sunt illa à me supra in princ. hujus
 gl. specificata, dnm tamen non sint ad hoc pro-
 curata, tunc enim nocerent potius, quam pro-
 desse, cum ipsi susceptores per seiplos, non
 existente legitimo impedimento, injunctum
 munus horreorum & annonz inspicere tenean-
 tur, ex l. 2. C. de cond. impub. hor. lib. 10. Sed
 quid si substitutus hic delinquat in commissa
 sibi administratione, an punietur ipse, vel sub-
 stitutus eum? & videtur mihi dicendum, ¶
 quod si commissarius hic substitutus deliquit
 circa fartacta horreorum, tenebitur cum
 substitutus, nam licet tutor unius magni patri-
 monii, vel aliquis alius positus in magna ad-
 ministratione excusetur, si negotio præponat
 aliquem sufficientem factorem, ut ex l. argen-
 tum. ff. commoda. notat Bart. in dict. l. 2. C. de
 cond. impub. hor. quem ibi sequitur Jacob. Re-
 buf. & ceteri. & Fran. Marc. decis. Delphina.
 541. n. 1. & facit 1. C. de cond. impub. hor.
 lib. 10. tamen, quoad providendum circa fartac-
 ta, & domus reparationem non excusatur si
 subditus non reparaverit, ex d. l. C. de cond.
 impub. hor. ubi Bart. & alii notant, & Fran.
 Mar. decis. Delph. 541. n. 1. & Rip. de peste. tit.
 de remedi. ad confer. ubert. num. 13. & 14. nam
 secundum eum, ibi num. 11. & 12. quoties
 susceptoris negligentia quicquam ex publica an-
 nona perierit, ad damnum ipsius referendum
 est, maxime si pluvii siliicio cadentibus fru-
 mentum fuerit devastatum ex d. l. 2. est enim
 administrator in maxima culpa & negligentia
 si domos & horrea non inspexit & fartacta
 reparari non fecerit, in tantum, quod non erit
 excusandus, etiam si idoneum factorem ad cu-
 stodiam dimiserit, quia fartacta inspicere
 debuit per seipsum ut ibi videtur per Impera-
 torem, & clarius per Bart. explicatur, secus
 vero si susceptor hic impeditus sustinuerit
 alium pro nummis recondendis in arcetrium
 clavium, si substitutus hic communiter re-
 putabatur diligens & idoneus excusabitur, ex
 text. in eum. §. final. ff. commod. & in l. 1. C. de
 peri. nominator. lib. 10. & in l. 1. §. quod si
 saris. ff. de magist. corve. faciuntque dicta per
 me in l. 13. num. 6. cum. 3. sequent. tit. 9. lib.
 3. supra. & à contrario si idoneum & sufficien-
 tem substitutum non elegerit, ipse substi-
 tuens tenebitur, quia negligentem amico qui
 rem constituendam dedit, de se queri debet.

Ibi. No lo pueda tener en su poder tres dias
 enteros. Nota verba hæc, & præsertim negati-
 vam; illam, no, junctam cum verbo, pue-
 da, quæ quidem inducit impotentiam, ut dixi-
 mus, in l. tit. num. lib. 5. supra. ita ut sic per
 tres dies integros non possit retinere pecunias
 depositi frumentarii, & consequenter dies ille
 in quo pecuniam recepit, computandus est in
 termino, nam licet de momento ad momen-
 tum terminus juris currat: id tamen verum
 est nisi aliud exprimat, ut dixi in l. 4. tit. 4.
 lib. 7.

lib. 7. supra. num. 6. & cum in præsentem per
 tres dies integros non sit retinenda pecunia,
 totus primus dies receptionis computabitur cum
 aliis duobus sequentibus diebus, & ut dixi in
 d. l. 4. num. 12. computatur dies 24. hora-
 rum, more Romanorum à media nocte us-
 que ad aliam mediam noctem maximè ad ex-
 cufandam poenam. & con. tex. l. dix. C. de sus-
 cepto. Præposit. & Arcar. lib. 10.

Caput Secundum.

- 1 Fragmenta custodiuntur in domibus concilii, ci-
 vitatis, & non aliis, & rationem assignat.
- 2 Susceptores non possunt in horreo annona depu-
 tato aliquod frumentum privatam repo-
 nere.
- 3 Pœna imponitur in hac lege contra æconomos
 & susceptores, & dominos habentes frumen-
 ta in horreo publico, & in quibus casibus
 possunt panem istam vitare.
- 4 Disjunctiva, O, Regidor, Diputado, an com-
 prehendat judicem ordinarium, vel tantum
 Decurionem. Pro utraque parte discuti-
 tur.

Ibi. Aya casa de panera, adonde se meta el
 pan. Aliter enim si domibus privatorum im-
 mitteretur, merces pro domo illa est tribuen-
 da dominis harum domorum, & sic cæsius
 venderetur triticum, insuperque in majori
 periculo constitueretur, quam si in propriis
 domibus constitutus ad custodiam frumenta-
 riam & in publicis horreis introduceretur, &
 sic ordo servatur, quo ordine servato crescit
 patrimonium, aliter enim perditur cito, ut
 inquit Plat. in l. 2. C. de frumen. urb. constan.
 lib. 11. ubi Jacob. Rebuf. num. 3. inquit,
 quod ponitur casus, quod in qualibet civi-
 tate reponitur frumentum comanere in una
 domo, ut tempore necessitatis distribuatur per
 homines civitatis, & refert Fran. Mar. decis.
 Delphin. 540. num. 3. quæ de causâ horrea
 publica essent constituenda, ut ibidem fru-
 mentum reponatur custodiendum.

In eod. c. 2. ibi. En la qual dicha casa y pa-
 nerâ della no se ha de meter otro ningun pan.
 Non enim possunt susceptores annonz publi-
 cæ in horreo tali annonz deputato aliquod
 frumentum privatam reponere. l. frumenta.
 C. de suscepto. præp. & archa. lib. 10. ubi
 Reb. inquit ibi esse tex. contra rusticos, qui
 ponunt archas in Ecclesiis, & Jo. de Platea
 ibid. inducit illum tex. contra Massarios, qui
 in terris domini introrunt aliena anima-
 lia, quia non possunt hoc facere sine licentia
 domini, facit tex. in l. uni. C. ne quid one. pub.
 impo. ubi nauta prohibetur in navi deferente
 publicas species imponere quicquam quod
 sit alicujus privati, & illum text. inducit
 Bart. contra eos qui in dorso equi conducti
 superimponunt valisiam, sive malam, aut fo-
 cium, vel quodlibet aliud, quia non pos-
 sunt, & si equus deterior fieret, teneretur
 ad damna, & interese, quod tamen ego
 intelligo, si onus illud equo impositum esset
 nimis grave, ob quod equus deteriorandus om-

nino esset, secus vero aliâs, & sic quotidie
 superimponitur dorso equi onus conveniens,
 non vero excessivum: nam ex excessivo tene-
 retur imponens ad damnum inde secutum, se-
 cus vero si esset conveniens & consuetum.

In eod. c. 2. ibi. El dueño, O dueños dello le a-
 yan perdido. Verba hæc intelligo, vel cum pa-
 nis privatus immixtus est ejuldem depositarii,
 ac æconomi talis horrei publici, vel si est al-
 terius personæ, est introductus cum consensu
 & scientia hujus personæ, vel jam quoddam
 talis persona & dominus panis privati est igno-
 rans, depositarius panem illum immittens est
 dives & sufficiens ad solvendum pretium illius
 panis domino ejus ignorantem ibidem esse im-
 missum, in quolibet enim horum casuum panis
 amittitur, sed si depositarius hic non
 esset sufficiens, ad illum solvendum: tunc
 dominus panis illius ignorans immixtionem re-
 stituetur adversus dispositionem hujus nostræ
 legis & panem suum recuperabit, secundum
 quod dixi in l. 25. num. 22. & 23. tit. 18.
 lib. 6. supra, & tunc ignorantia præsumitur;
 vel saltem juramento domini probabitur: po-
 terit tamen probari contrarium, ut ibidem
 dixi num. 24. & in hoc casu cum dominus
 panis restituitur, depositarius non habens bo-
 na, punietur aliqua poena, vel fidejussor ejus,
 aut nominatores, si neque fidejussor est sol-
 vendus, tenebuntur solvere æstimationem talis
 panis domino ejus esui dictæ restitutio-
 nis reddito. Sed cui applicabitur panis hic
 perditus, vel ejus pretium, & credere
 quod ipsi annonz, cui præjudicium inferre
 procurabatur per depositarium, vel dominum
 panis hujus privati. Neque obstat capitulum
 15. nostræ legis, dicens poenas ejus in qua-
 tuor partes dividendas, cameræ, annonz,
 judici, & denuntiatori: quia loquitur in
 poenis, quas incurunt personæ illæ, quæ con-
 traveniunt huic legi, & sic in præsentem capitu-
 lo, in iis verbis, Le ayan perdido, non habet
 locum hæc distributio, sed tantum in poena
 decem mille marapetinetum, & hoc vide-
 batur dicendum prima facie: sed consideratis
 verbis dicti capituli 15. omnes personas con-
 tra facientes respicientes, etiam in pane hoc
 amisso fiet, hæc distributio, quæ fit in dictis
 decem mille marapetinis, quia amisso & panis
 privatio poena est.

In eod. cap. 2. ibi. Y el dicho depositario, o 4
 Regidor deputado. Nota disjunctivam illam, O,
 quæ quidem significatur, unos tantum decem
 mille marapetinos esse solvendo, neque tene-
 ri depositarium decem mille solvere, & recto-
 rem alia decem mille, sed unum decem mil-
 le per unum ex eis est solvendum, & sic uno
 solvente alius liberatur: Sed contra hæc viden-
 tur facere verba sequentia, dum dicitur, De
 cada diez mil maravedis. Quæ velit dicere
 per illam dictionem, cada, quæ dictio distri-
 butiva videtur: & sic quod ad ambos, de-
 positarium videlicet & rectorem, referatur, &
 consequenter unusquisque eorum solvat decem
 mille, sed quia hoc videtur multum repu-
 gnare naturæ illius adversariæ, O, de cu-
 jus natura est, ut sufficiat unam partem esse
 veram, & quia mitiorem poenam debemus
 F f iij
 eligere.

eligere. Cederem una tantum decem mille deberi, & esse solvenda per depositarium, si ve per rectorem, solvens tamen poterit ab alio recuperare dimidiam mille partem: quia uterque est in culpa, cum uterque habeat suam clavem, neque immitti possit panis, nisi ambobus videntibus & scribentibus in suis libris, & sic equalis est quoad eos culpa, panis tamen privatus immisus in annona, si est unius eorum, iste solus perdet illum, neque recuperabit partem ejus ab altero, & sic mihi videtur dicendum circa hæc, & sunt mee novæ considerationes, quarum occasionem tolleret Legiflator, si hæc, prout posset, clarius disponderet.

Caput tertium.

- 1 Per quas personas erit nominandus œconomus susceptor annone. Et medicus, syndicus, & professor civitatis. n. 2. Et an major pars sequenda sit.
- 4 Si decuriones nolunt, vel negligunt custodes deputare, quid erit agendum per dominum loci, aut judicem ibi positum.
- 5 Rectores, seu decuriones tenentur œconomus, seu susceptor salarium assignare, scens erit si ipsi rectores officium in se suscipiant.
- 6 Quando aliquis tenetur dare fidejussorem, non sufficit juratoria cautio, & quomodo intelligatur.
- 7 Excusio contra susceptorem faciendâ est, antequam deveniatur ad decuriones eligentes, seu nominatores dictum œconomum.
- 8 Œconomus nominatus, si tempore nominationis sit idoneus, & postea constituatur in paupertatem, non tenentur nominatores, seu decuriones.

Ibi. El depositario que assi se nombrare. Sed per quem nominandus erit depositarius, lex nostra non declarat expresse, virtualiter tamen, si cum decurioibus civitatis & loci committat annonæ ad nominationem, & consequenter committere videtur officialium ipsius annonæ ad nominationem: nam propter unumquodque tale, & illud magis, authentica multo magis C. de sacros. Eccles. & cui committitur aliquid exercendum & agendum censetur committi omne illud sine quo exerceri non potest, ex text. & ejus materia, in l. cui jurisdic. ff. de juris. om. jud. Item & quia nominatio officialium habentium nudam administrationem bonorum ipsius Reipublicæ, vel nudam custodiam corporum, & ut sunt syndici, medici, thesaurarii, professores, custodes annonæ, & similes ad decuriones civitatis spectat. l. 2. & l. nominatio. C. de decurio. lib. 10. l. item eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusque univers. nom. Sic ut competit decurionibus electio custodum civitatis, & clavium, ut per Ripam in dicto tractatu de peste. tit. de remedi. ad conserv. uber. num. 184. cum sequentibus pluribus. & ad hanc nominationem, & electionem faciendam, debent adesse personæ, quæ secundum mores civitatis adesse solent, & cessante consuetudine, vel statuto,

secunda est forma, de qua in dict. l. nominationum. C. de decurio. lib. 10. ubi Lucas de Pen. notat, & vocanda sunt ad sonum tubæ, vel campanæ, prout moris fuerit. ut in l. observare. C. de decurio. lib. 10. & in tempore signato, ut hæc adducuntur per Avendan. cap. 19. prætor. numero 14. per totum. spectandaque est & sequenda major pars nominantium, ut apparet ex dict. l. nominatio. num. & ex l. quod major. ff. ad municip. & ex aliis à nobis relatis in Curia Pisana. lib. 1. cap. Possuntque decuriones sic congregati aliquibus committere vires suas, ut si committantur possint nominare & eligere: quia factum ab eis, censetur factum ab omnibus decurionibus, ex text. in dict. l. item eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusque univers. nom. quem ad hoc allegat Bar. in l. unum ex familia. §. si de falcidia de leg. 2. & Dec. conf. 543. num. 8. & Alex. conf. 232. vol. 6. Possuntque unum de se eligere, ut ff. de iuro. & iurato. l. ubi & gl. numer. in dicta l. observare. debentque nomina eligentium & electi in albo scribi, ut l. 1. ff. de albi. scrib. notat Avendan. dict. num. 14. versio. item si electio est ardui negotii: vel debet dici secundum cum ibi, duas partes intervenisse, & quod major pars consentit, de quo & diximus in dict. Curia Pisana. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5. Sed quid si decuriones nolint, vel negligunt custodes deputare, quid erit agendum per dominum loci, aut judicem ibi positum, & in hoc Ripa ubi supra. num. 202. duplici utendum est remedio. Primo, per penas & multas, & captis pignoribus, poterit compellere iudex consiliarios & decuriones ad nominandum custodem annonæ, ex cap. pervenit. de immunit. eccl. ver. compellantur. l. fin. in princ. & §. 1. ff. de mun. & hono. Secundo, poterit iudex decurionibus præcipere, ut intra certum terminum habeant deputare custodes cum comminatione, quod elapso termino deputabit, & tunc si elabatur terminus constituto de negligentia decurionum iudex ipse poterit eligere & deputare talem annonæ custodem, ex capite, irrefragabili. de offic. ordin. facti text. in l. si eo tempore ff. de remissio. pig. & in cap. 1. & per totum de supplend. neg. prelat. Sed an huic custodi depositario erit præbendum salarium, & per quem Ripa, ubi supra numero 209. inquit quod sic: quia nemo tenetur suis stipendiis militare, & probatur ex nostro text. in presenti, ibi. Un salario moderato. Et solvetur ex bonis ipsius annonæ, computabitur tamen in qualibet sanca frumenti salarium hoc pro rata, ut solvatur ab emptoribus frumenti, & panis cocti, ex text. in l. si. §. inter personalia. ff. de mun. & hono. & quia iustum videtur, ut custodes ab eis mercedem recipiant pro quorum salute laborant c. cum secundum. de præben. & hanc opinionem approbati consuetudine testatur Rip. d. num. 209. & apud nos quotidie servatur, sed an excusabit talis nominatus depositarius annonæ publicæ, & dicendum est excusari eisdem de causis, ex quibus excusaretur ab aliis officiis publicis civitatis, vel populi, de quibus

quibus dixi in rubr. tit. 14. lib. 6. sup. & traditur per Ant. Thesaur. in decis. Delphi. 267. & diximus etiam in l. 1. tit. 1. numero 96. cum segg. aliquibus. cod. lib. 6.

In eod. cap. 3. ibi Al qual el ayuntamiento le señale un salario moderado. Horum verborum, al qual, faciendâ est relatio ad illud verbum depositario, in principio hujus capituli positum, cui quidem depositario moderatum salarium per concilium decurionum est pro labore, & pro periculo obligationis signandum, ut in præcedenti glos. diximus, quod ego intelligo, quoties alium, quam unum ex rectoribus nominant Rectores in depositarium: nam si unum ex se ipsis in depositarium eligerent, vel in deputatum annonæ, nullo modo posset ei constitui salarium, nisi exiret civitatem pro emendo frumento, vel pro aliis annonæ negotiis, nam tunc posset et pro diebus itineris & absentia constitui salarium, ut in terminis nostris inquit Mellia in pragma. tasse panis. conclu. 1. numero 68. cum 3. segg. nimis enim grave & laboriosum esset Regem adire in singulis salariis deputandis in iis & similibus negotiis civitatis & populi.

In eod. c. 3. ibi. De fianças abonadas. Et sic cautio juratoria non sufficeret, neque divitem depositarium excusarent ad præstationem fidejussionum sufficientium, ex dictis per glos. Tomar, in l. 6. tit. 4. par. 3. & per nos in l. si. glos. Sea preso, tit. 21. lib. 4. supra, & in l. 23. tit. 7. n. 11. lib. 3. supra, & quia ubi pro forma requiritur satisfactio (prout hic per legem nostram novam) & ex necessitate, non sufficit cautio juratoria, ut per Gravet. consi. 31. num. 4. vol. 1. & Avend. in tit. De las excepciones. n. 36. vers. item sequitur. & ante eos. Jaf. in l. 1. n. 23. limitatio. 10. ff. qui sat. dar. cogan. & quia ut ipse ibidem in 9. limitatio inquit, ubi aliquid est presentandum per alium sub satisfactione, non sufficit juratoria cautio, secundum Molinam de primogen. lib. 2. c. 16. n. 44. & Roland. Valle consi. 43. n. 6. cum sequentibus pluribus. vol. 2.

In eo cap. 3. T si las fianças no fueren bastantes. Ergo excusio requiritur prius quod fiat, quam ad decuriones nominantes depositarium deveniatur sicut in tutoris & curatoris nominatoribus requiritur etiam de jure, ex text. in l. adversus. C. de magistr. conveniend. Sed an debeant fidejussores esse solvendo tempore solutionis, vel sufficere, ut decuriones nominantes depositarium excusentur, quod tempore nominationis, & depositarius & fidejussores sint sufficientes, & dicendum est sufficere, neque requiri, quod etiam tempore solutionis sint etiam idonei, ex text. in l. 1. C. de peri. nomina. lib. 11. & ex text. in l. 1. §. si magistratus ab initio & in l. quod ad heredem. ff. de magistr. conve. & faciunt dicta per nos in l. 13. num. 14. tit. 9. lib. 3. Recop. Imo si tempore nominationis non esset electus depositarius sufficiens, neque dati fidejussores, sed tamen essent tempore solutionis faciendæ, sufficeret, nec tenebatur decuriones, ex d. l. 1. ubi glos. ver. mutillarum. C. de peri. nom. lib. 11. & quis teneatur probare fuisse, vel

non sufficientes, vide text. in dict. §. magistratus. in ver. probatio autem.

In eod. c. 3. ibi. Effen obligados por ellos que lo nombraren. Prius facta excussione in bonis depositarii, & fidejussorum ejus, ut in glos. præcedente diximus: Imo ut ibi diximus si tempore nominationis essent idonei, licet post mortem non tenebatur decuriones nominantes, & ex text. nostro colligitur, dum dicitur, De fianças abonadas. Dum loquitur, de presenti tempore, & sic si tunc sint sufficientes excusabuntur, qualitas enim illa, Abonadas, debet intelligi secundum tempus præsens, & intelligenda est, secundum tempus verbi, cui adjicitur, ex juris Brocardico.

Caput quartum.

- 1 Susceptores tenentur conficere librum & scribere annonam susceptam & pecuniam frumentariam.
- 2 Susceptor tenetur veritatem scribere & non clare, & qua pena puniatur contrarium faciens.
- 3 Paritas utriusque libri tenetur firmare, non solum susceptores sed decuriones nominati ad hoc faciendum.
- 4 Depositarius, non potest pretium ponere in pane cocto, nec in tritico, quia pertinet ad civitatem villam, seu populum.
- 5 Ordo in omnibus rebus est servandus & in hac lege interpretatur in frumenti distributione.
- 6 Decurionum consilium, an possit taxam in minus justo pretio imponere. Forensibus, seu vicinis & e contra. n. 7.

Ibi. Que aya dos libros. † Debent enim susceptores annonæ susceptæ & pecunie frumentariæ librum conficere, quem alii breves appellant, in quibus scribantur quantitates specierum & pecuniarum, ut secundum illos breves fiat distributio annonæ, ut probat text. in l. excellentia. C. de erog. mil. an. lib. 12. & text. in l. 1. C. de apoch. pub. lib. 10. & in anib. de col. in prin. nam qui tenetur reddere rationem, tenetur habere & ostendere librum & paritas hinc inde datorum & receptorum, & ostendere singulos actus administrationis, & reliqua restituere, secundum Soc. consi. 24. num. 38. vol. 1. & decis. Genua. 187. num. 2. & alibi, nos diximus, & sic tutores librum rationum conficere & pupillo reddere tenentur. l. 1. §. officio. ff. de iuro. & ratio. distrah. plura per Bac. de decima iur. cap. 2. num. 172. cum sequentibus. Sic & quilibet obligatus habitorum & gestorum rationem reddere, Codicem rationum conficere debet. l. si quis sub conditione rationum. ff. de stat. lib. facit l. inter cetera. §. 1. ff. d. lib. leg. aliis contra non scientem librum jurari potest in litem, secundum Bald. in d. §. officio. & in l. Tutor. qui repositarium in princ. per illam text. ff. de administ. iur. Ita enim præsumitur contra non conficentem

cientem librum, sicut contra non conscientem inventarium, secundum Socin. *confi. 46. cum in presenti. 2. dub. lib. 1.* Tenenturque iidem susceptores, cuiuslibet annonam, vel pecuniam frumentariam deferenti apocham de summa recepta facere. *l. frumenta. C. de suscepto. & arcar. lib. 10.* cui apocham. praestatur plena fides contra ipsam susceptorem, adeo quod contra ipsam apocham non potest opponere exceptionem non numerate pecunie. *l. in contractibus. §. quoniam. C. de non num. pecun. l. 1. C. de apoch. Publi. lib. 10.* ubi Ant. de Bar. & Joa. de Plat. inferunt, quod si Camerarius Regis, vel civitatis constitatur se debitum recepisse à debitore Regis, vel civitatis, illico debitor est liberatus, licet revera non solverit, licet in subsidium agi possit contra debitorem camerario non existente solvendo, de cuius dicti veritate videndus est Salicetus in *dist. 1. in contractibus. §. quoniam.* ubi optime distinguit.

2 Ibi *Assistent el pan.* Veritatem scribendo, & nihil celando, ut probatur ex *tex. in d. l. excellentia. C. de erog. milit. an. lib. 12.* & si aliquid omiserit scribere in dubium Republicae tenetur, ex *d. l. excellentia.* ubi DD. quem *text.* in hoc dicit singul. Roman. *sing. 355. Postus ad scribendum,* ubi dicit, quod postus ad scribendum introitus communes si deficiat in scribendo aliquem particularem, sibi manus est amputanda, in *auth. de mandat. princip. §. coges.* sed si scribit diminutive, ita quod totaliter non omittat, tenetur in duplum ejus, quod omisit, ex *dist. l. excellentia.* & cum ii non sint in presenti postus ad solum scribendum, sed ad plura alia eis incumbentia, ex nostrae legis dispositione, in duplum non in manus amputatione erit poena imponenda: & tradit Castillo in *l. 27. Taur. sub materia rationum reddend. in ver. quoad septimum. folio mibi 124. col. 3.* & hanc annonae descriptionem facere debent susceptores gratis, sine eo quod subdit aliquid pro ea scribenda praebent, ex *tex. in auth. de mand. princip. §. deinde competent. ibi,* pro urberitate necessariorum, juncto *§. illud tamen. ibi,* sed propter quandam occasionem.

3 Ibi *† Entrambos firmen las partidas en errambos libros.* Sic enim facile fraus inveniri poterit, si ambo non firmaverint partitas utriusque libri: ita ut si hoc factum non sit, uterque teneatur ad damnum inde secutum annonae, & ad dupli poenam, cum diminute scripserint, ex *dist. l. excellentia.* & ille qui innocens in effectu fuerit, id quod solverit, ab alio, qui culpam habuit, jus habeat petendi, ne unus pro alio puniatur: Ex iisque verbis manifestè deducitur depositarium hunc hujus annonae debere scire scribere, cum sua subscriptione utriusque libri partitas teneatur subscribere & consequenter, videtur posse electum in depositarium nescientem scribere hac de causa se excusare ab officii hujus susceptione, sicut ex *l. 2. tit. 17. part. 6.* Tutoribus se excusandi causa praestatur, sed in practica nullo modo excusatur nesciens scribere à susceptione hujus officii: quia licet lex nostra id requirat, satis videtur subscribere ille, qui per se, vel per alium, si nesciat scribere, subscrip-

tionem has fecerit.

Ibi *No puedan dar pan ninguno, ni poner precio en el.* Dicitur haec, *Ni,* in presenti non apponitur copulative, sed disjunctive, cum nihil horum depositarius possit facere, neque tradere panem, neque in pane tradito pretium apponere, cum id concilio civitatis de jure committatur, ut licet videre ex *l. 1. §. cura. ff. de offi. praef. urbis.* Ripa *de post. tit. de remedi. praef. fol. 16. n. 195. cum seq.* ubi an minus, quam valeat pollit taxare, & intellige quod rectores taxant pretia victualium acumulative ad correctorem, qui potest taxare & rēvidere taxandum ad querelam vendentis, vel procuratoris, populi, seu concilii, secundum Bal. per *tex. ibi in l. si in aliqua. n. 5. ff. de offi. praef. & leg. Mellia in pragma. pan. cent. l. 1. n. 52.* & ex nostra etiam lege depositarius, si aliquid horum fecerit, ultra dampni restitutionem, arbitrariè puniri poterit.

Ibi *Sin orden, y mandado del ayuntamiento.* Bonum enim consistit in ordine, secundum August. in *lib. de natura boni.* Datus ordo rei perfectionem. *7. quast. 2. c. nihil.* & ex malo administrationis ordine crescit frumenti carentia, secundum Bar. in *l. 1. C. de frum. urbi. constan. lib. 11.* & ideo priores qui habent arbitrium super abundantia, possunt hujus nomine ponere ordinem, qualiter & quo ordine in civitate, & quantum frumentum possit vendi qualibet die & mense, secundum Fran. Marc. *decis. Delphin. 540. n. 1. & facit l. 1. §. cura carnis. ff. de offi. praef. urbi.* & quae dicit Rip. in *glos. praeced. allegatus.* Unde quando frumentum est ordinatum pro annonae, sub pane cocto, non debet solvi frumentum pro annonae, vel pane cocto, ut in *dist. l. 1. C. de frum. urbi. const. lib. 11.* unde inquit ibi Platea, quod prohibitus portare frumentum, extra districtum, non prohibetur portare panem, nisi facere in fraudem. *l. fraus. ff. de legib. sed si prohibetur portare frumentum, bene prohibetur portare farinam, ut per Fran. Mar. ubi supra. num. 2.* & sic jure optimo lex nostra in iis verbis ordinem & modum dandi panem & pretium constituendi frumento annonae Concilio civitatis relinquit: ordo enim decurionum potest constituere pretium, modum, & mensuram, & taxare omnibus rebus vendendis. *l. fin. §. Episcopi. ff. de mun. & hono. & alia jura allegata in mea Curia. Pisan. de decurio. lib. 2. c. 18. num. 8.* Ubi ego in additione sub *littero. M.* & in alia dixi, & tradit idem Fran. Mar. ubi supra, *num. 42.* & Greg. in *synag. jur. 3. part. pag. 740 in fin. cum sequent.* & an liceat majus pretium constituere forensibus, quam civibus, dixi in *dict. cap. 18. Curia Pisana. num. 17.* & per Tyber. *Decian. respon. 55. n. 7. vol. 1.* ubi inquit, quod per statutum possit fieri, ut plus forensibus venderetur, & de iis etiam agit Rebus. in *2. rom. const. Fran. tit. de hospiti. conclus. 8. num. 14.* Et an possit Concilium decurionum in minus justo pretio taxam imponere, tradit Rip. in *6. glos. praeced. allegatus,* ubi distinguit, ex Bar. in *dist. §. cura carnis.* & ex Abb. in *cap. 1. de emptio. & vend. quod aut subest necessitas, quia est tempus caritatis, & tunc taxare poterit*

poterit etiam minus quam valeat arbitrio suo, ut communem cum Bart. dicit Mel. in *prag. pan. concl. 1. n. 4.* nam tempore caritatis divites cogi possunt, non solum vendere minus justo pretio, sed etiam officio judicis possunt compelli facere elemosynam, secundum *glos. in c. siene. 47. dist. in cap. exigitur. l. 1. q. 7. Abb. in cap. 1. de cler. agro.* Imo & divitibus reluctantibus elemosynam facere, liceret ipsis egenis furari & derobare pro necessitate viduas tantum *c. si quis propter. de furt. c. discipulos de consecratio. dist. 1.* Mellia in *7. prag. taxa pan. conclus. 1. num. 11. 12. †* Aut nulla subest caritatis, & tunc, aut taxare volunt decuriones triticum & victualia minus justo pretio, & non possunt, & ita loquitur *tex. in l. fin. §. item rescriptorum. ff. ad leg. Jul. de anno.* Aut volunt taxare justum pretium, & prohibere ne carius vendatur, & tunc possunt ex *dist. §. cura carnis.* & in *dist. §. item Episcopi.* haec autem distinctio procedere potest in pretio apponendo personis vendentibus frumentum, cibaria & alia similia in Republica, sed in pretio apponendo in expeditione frumenti publice annonae, nullo in tempore apponi potest per concilium civitatis in minus justo pretio, ex nostra lege & pragmatica, maxime in *eius cap. 6.* & sic practici communiter videmus quotidie: lucrantur enim & non perdunt annonae frumentariae, quapropter in dies magis discurrunt fortassis in pauperum detrimentum, & ideo maxima cum consideratione consilium civitatis debet pretium frumenti annonae constituere, ne annonae perdat, neque multum, sed moderatè discurrat, ne pauperibus detrimentum fiat, & ne caritatis in populo constitutur, ut & inquit Mellia in *prag. taxa pan. concl. 6. num. 17.*

Caput quintum.

- 1 *Intelliguntur verba secus pragmatica, & bene.*
- 2 *Priores civitatis, seu decuriones possunt ordinare qualiter, quantum, & quo ordine vendi debeat frumentum.*
- 3 *Decuriones possunt nominare discurrerem, qui provinciam visiter, discurrat & inquirat, & susceptorem qui erant frumentum cum salario justo.*
- 4 *Rustici non tenentur portare paleas, lectos, & similia militibus hospitatis, ultra 20. miliaria, cum aliquibus limitationibus num. 5.*
- 6 *Qualitates quas debent habere emptores frumenti.*
- 7 *Praefectus annonae potest constituere salarium emptoribus frumenti sine licentia Regis, cum applicationibus & limitationibus, num. 8.*

Ibi *On mes Antes de la cosecha.* Si iis verbis adderentur verba sequentia, à me considerata, scilicet, *Entendiendose que el año es esteril, y falso de pan,* justa esset ejus dispositio, sed iis verbis non additis perniciosam esse credo & causativam caritatis panis, nam cum ante panes collectos à laboribus habeat eos venditos ad forum publicum, tempore messis, & postea

Azcedo in Recopilacionem. Tom. IV.

nullus est, qui afferat panem, & panis penuria causat caritatem, & consequenter nullo in tempore reperitur minori pretio taxae panis, ut experientia videmus, & sic supplenda essent verba haec nostrae legis, dicto modo.

In *edd. c. 5. ibi, Acargo del qual ayuntamiento.* Ipsi enim concilio (ut ex *glos. praecedente* apparet) incumbit apponere non solum ordinem expediendi panem annonae, & pretium hujus panis constituere, sed & omnis alia annonae publicae administratio, ut apparet ex nostra pragmatica, & ex juribus in *glossis praecedentibus allegatis:* nam (ut inquit Bart. in *l. 1. C. de frum. urbi. const. lib. 11.*) priores civitatis possunt ordinare, qualiter, quantum, & quo ordine vendi debeat frumentum, & consequenter, quando & quomodo emi debeat pro annonae publicae provisione, ut inquit *tex. noster* in iis verbis.

Ibi, *Y nombrar las personas que han de yr a comprarlo.* Pro conservanda enim annonae hoc facere potest civitatis concilium, sicut pro conservanda annonae ubertate possunt ejus praefecti, cum expediens videbitur, mittere discurrerem, qui provinciam visiter, discurrat, & diligenter inquirat quantitate annonae & singulorum capitulum morumque deficiat, ut sciat an tantum annonae sit in provincia, quae singulorum necessitatibus sufficiat, an vero urgeat necessitas praevidendis adversus ingruentem inedia, qua nihil durius & populo perniciosius, *cap. 2. de obser. jejun.* & ubi descriptione facta cognoverint non plus annonae in provincia esse, quam sit necessarium usibus provincialium, poterunt edictum proponere, ne quis extra provinciam annonam deferat, sub poena quae eis convenire videbitur, valet enim tale edictum, & observandum est poena contrasacientium imminente *l. si quis post. C. de edif. privar. l. coem. ferro. in princip. ff. de publica & vellig. l. 1. & 2. C. qua res expor. non deb. ut in proposito inquit Rip. in *tract. de peste. tit. de remedi. ad conservan. uber. n. 40.* cum duobus sequentibus, ubi à *numer. 43. cum sequentibus pluribus,* plures in proposito edicti prohibitorii annectit quaestiones, de quibus & in hac diximus pragmatica, an scilicet prohibitus frumentum extrahere, possit extrahere farinam, panem coctum, & alia similia: Sed an poterunt cogi comitatenses, ibi deferre frumentum, & dicendum est, quod sic, sicut compelluntur portare comitatum ad exercitum *l. pro locis. C. de ann. & trib. lib. 10.* minus tamen gravandi sunt remotiores propter majores expensas ratione longioris itineris, ut dicitur in *d. l. pro locis* quam ibi notat Bar. pro comitatensibus, qui quotidie gravantur deferre paleas, bladum, & similia, qui minus gravari debeant, qui longius distant, & bene facit *tex. in l. 1. ubi Plat. C. de sum. l. mirro. lib. 11. & in C. de ann. & trib. lib. 10. l. nemo.* viciniores ergo sunt primo gravandi, argumento *l. quicumque idoneum ver. illud. C. de omni agr. deserto. lib. 11.* secundum Plat. in *d. l. pro locis* & bene pro hoc facit *tex. in l. sicut fieri. C. de erog. milit. anno. lib. 12.* & si propinqui passibus viginti millibus possunt sufficienter providere de annonae necessaria, non sunt remò-*

remotiores ullo pacto vexandi. l. 2. de erog. milit. anno. lib. 12. & ibi notat Bar. † quod rustici non sunt compellendi deferre stramina, paleas, lectos, & similia militibus hospitatis, ultra viginti millaria, sed si comitantes non possunt supplere necessitatibus civitatis, tunc vicini, etiam alterius provincie possunt a superiore suo compelli portare annonam † ad civitatem egentem, secundum Ang. in dist. l. pro locis. per text. in l. in nomine Domini C. de offi. pref. afri. & quia tempore necessitatis omnia debent esse communia l. 2. §. sed si. ff. ad legem Rhod. de jact. & saltem isto casu relaxandus esset deventus, si prohibito exportandi frumentum extra provinciam: argumento l. si quis per diminam. C. de aque duct. lib. 11. & ibi notat Bartol. ut autem exteri alliciantur, & comitantes ad portandum vicinialia in civitatem, poterunt ordinare quod quicunque portaverit frumentum, vinum, & similia ad urbem, habeat pro labore suo duos grossos pro salmata, Alex. l. 1. C. de frum. item providebunt, quod deferentes annonam, & cetera ad victum necessaria nullam ab incolis vim patiantur, neque pro repræciliis capiantur, neque tunc ratione delicti, vel contractus conveniantur, neque gabellis, portariis, pedagiis, ullavé impositione angarientur l. 1. C. de navicul. lib. 11. facit tex. in l. ff. de nund. ita Rip. in d. tract. de peste. tit. de remed. preser. contra pest. n. 190. cum 4. seqq. fol. 16. & plura refert Messia in prag. cass. pau. concl. 1. numero 1. cum sequentibus.

6 Ibi, Las personas que nombraren han de ser de quien se tenga mucha confianza, que lo daran con mucha fidelidad, y con el mas aprovechamiento del puesto que se pudiere. Copulativè procedit hic legislator, scilicet, quod personæ hæc sint fideles & maximæ confidentiæ, & insuper quod sciant id facere ad utilitatem possibilem depositi, & unam sine alio non sufficiat, quia copulativa utriusque copulati requirit verificationem & sic fidelitas & experientia requiritur, ad hæc adimplenda, & advertat ad hæc concilium, quoniam ex mala electione, & nominatione tenebantur concilii nominatores talem eligentes, ut dictum remanet de electione depositarii, ad eorum tamen excusationem sufficere probare sufficientem, & fidelem tunc reputari tempore nominationis, sicut & de depositario dictum est.

7 Ibi, A los quales se les dara un salario moderado. Licet enim Decuriones non possint alicui constituere salarium sine licentia Regia, ex l. 1. C. de prob. salarium. & diximus in l. 13. tit. 9. lib. 3 supra n. 4. & Octavian. decis. Pedemont. 95. n. 26. & glos. penul. l. 10. tit. 28. part. 3. tamen in hac materia dispositum habemus de jure, quod præfati annonæ possunt eligere unum vel plures expertos & discretos viros qui pro frumento comparando se conferant ad alienas provincias, & eis sine jussu Principis salarium constituere, ex l. 1. C. de frum. Alex. lib. 11. & ita quotidie praticari inquit Messia, in pragm. pan. concl. 1. n. 54. & tenet Ripa, in tract. de peste. tit. de remed. preser. contra pest. fol. 15. n. 186. & Avend. c. 10. part. n. 17. lib. 2. & hoc non solum si aliis per-

sonis extraneis à concilio Decurionum negotium hoc committatur, verum etiam si aliquibus de concilio, nam quamvis Rectores populi non possint habere salarium ob hoc quod operibus publicis construendis seu reficiendis tantum assistant, seu præficiantur, & quod illud restituere tenentur jure fori, & jure poli, ut per plura comprobant Dominicus & Fran. in c. statum §. assessorem de rescrip. in 6. ita ut remisso eos non excuset à reali & vera restitutione, secundum eisdem, & alios relatos per Messiam ubi sup. n. 69. tamen secundum eum ibi n. 70. id intelligendum est quando intra vel prope populum quem regunt illa fierent opera, seu aliàs occuparentur secus autem si ad alia deputarentur negotia Republicam concernentia extra ejus terminos, limites, seu districtum, peragenda, in quo officialis deberet eques ire, aut eum oporteret aliquas expensas facere pro annonâ frumenti, vel carniū emenda, vel pro legatione faciendâ: nam tunc populi concilium judicis autoritate atque decreto potest in expeditione cujuslibet negotii taliter se habentis salaria administrantibus deputare pro exigentia temporum & personarum qualitate, secundum Lucam de Pen. & Plat. dist. l. 1. C. de prob. salar. & idem in tutore peregre proficiciente inquit Messia ubi supra num. 71.

Caput sextum.

- 1 Quomodo publica annona eroganda sit, & per quas personas.
- 2 Decuriones tenentur ratione sui officii gratis annonam inter vicinos erogare.
- 3 Decuriones debent inspectis sumptibus justum pretium annonæ imponere.
- 4 Frans est obviandam in casu hujus legis, & quod non mensuretur fideliter frumentum, & annona & quomodo hoc intelligatur, & forma, qua in distributione servanda sit n. 5. & frans dignoscatur & possit evitari, num. 6. & num. 10.
- 7 Decuriones tenentur resarcire, & restituere damnum in conscientia, si per negligentiam, vel malitiam pretium injussum pani cocto, vel tritico imposuerunt in vicinorum præjudicio.
- 8 Si prohiberetur ne Decuriones possent vendere paveni suum nondum collectum tempore Augusti pretio constituto à lege nostra: plura utilia sequerentur.
- 9 Per decurionem constituatur pretium frumenti cum consideratione. num. 5. Idem in pistoriibus faciendum est & 10.
- 11 De eadem re.
- 12 In pane cocto & non in tritico nec farina distributio faciendâ est, ut pauperibus majorem afferat utilitatem.
- 13 An possit vendi panis coctus majori pretio exteris, quam vicinis, bene discutitur.
- 14 Intelligitur littera pragmatica cum distinctione bona ad veram dubiis & questionis interpretationem num. 13. & iterum quomodo sit distributio inter pauperes faciendâ. num. 15.

- 16 De eadem re.
- 17 Susceptor tenetur resarcire damnum si sua negligentia, vel mala administratione annona perderetur, per incendium sua causa causatum, vel per aliam rem.
- 18 Nova frumenta non emanant, nec comparantur nisi antiqua consumantur.
- 19 Renovatio frumenti faciendâ est, & in quo casu & tempore.
- 20 Mutare frumentum vicinis, & è contra quando, & quomodo fieri potest.
- 21 Decuriones possunt cum autoritate judicis tempore fertilitatis triticum inter vicinos, aut mutare, aut vendere, & qua de causa hoc faciendum sit bene traditur.
- 22 Vicini an teneantur reddere triticum in pecunia, vel in specie tritici.
- 23 Susceptores tenentur protestationem facere Decurionibus, ut debita sibi debita per vicinos recuperentur, aliàs ad restitutionem damni obnoxii sunt.

Ibi, Que el repartimiento y gasto del dicho pan, la justicia y regimiento pudiendose buenamente juntar, y donde no, la justicia y dos regidores por lo menos que para ello seran nombrados. Ab officialibus enim ad id deputatis specialiter, (quia actarii possunt nominari) eroganda est publica annona, secundum Plateam, in l. nê divinus. C. de num. & actua. lib. 12. per illum tex. eligunturque erogatores ii eodem tempore, & eodem modo quo eliguntur depositarii, & susceptores annonæ, & sic ii actuarii in principio officii idem præstantur juramentum quod debent susceptores præstare, & ulterius jurare solebant de jure antiquo, ex l. per hanc C. de erogation. milit. an. lib. 12. se propria manu & non per alium quemquam erogatos, quod non servatur regulariter præsertim tempore caræstie, & necessitatis, sed apponuntur particulares personæ, id facientes ordine ipsorum erogatorum, neque ad hoc erogatorum officium aliquis eligitur, qui sit in dignitate constitutus, nè ratione dignitatis fiat audacior ad fraudandam publicam utilitatem l. nemini. C. de num. & actua. lib. 12. notat Ripa, de peste. tit. de remed. ad conserv. uber. n. 141 ubi n. 142. inquit prædenter erogatores officium suum exercere, si nihil de novis fructibus tanquam prius, quam veterem erogaverint annonam l. 1. C. de cond. impub. hor. nisi frumentum novum incipiat corrumpi, & vetus non, tunc enim prius detrahetur ex l. is autem §. qui legatorum servandorum, & ubi glos. ff. ut in pos. legato. vel ut inquit Ripa ubi supra num. 145. misceatur corruptum cum frumento bono: ita enim fiet quod velata corruptio Republice, à damno conservabit, ex dist. l. 1. C. de cond. impub. hor. Sic etiam oportet tunc est malum venenum miscere cum bono, quia hoc modo fit optimum antidotum l. quod sape §. venen. ff. de contrabend. emptio l. qui venenum. ff. de verbor. significo. Ex si dicatur talem mensuram in se peccatum habere, respondet Ripa ubi supra. n. 145. cum Platea, in d. l. 1. quod illa procedunt quando corrupta cum incorruptis taliter incorporantur, & servado in Recopilationem. Tom. IV.

quod sciri vel discerni non possit mixtura seu fraus, tunc quia contrahens decipitur, peccatum est, secus quando mixtura patet, & cognosci potest, non enim tunc potest contrahens allegare dolum vel fraudem l. 1. §. si intelligatur. l. quaritur. §. si. ff. de adil. edi. De quo diximus latè in l. 3. tit. 5. lib. 1. sup. & in l. 8. tit. 18. lib. 7. sup. cum tamen mixtura hæc panis corrupti cum bono faciendâ est ab erogatoribus annonæ publicæ, debet ita fieri, nè sit major mixtio corrupti, quam esset mensura boni frumenti, & quodd corruptum non sit ita corruptum quod sit nullius utilitatis, ita denique debet pretium commensurari ratione framenti corrupti ut sit minus, quam esset, si non immisceretur corruptum cum bono: ad hæc enim omnia debent boni erogatores annonæ advertere. Errogatoresque ii debent esse prudentes, scilicet, quod sint discreti industrii & fideles. Clem. 1. §. san. & ibi notat Card. & Imol. de heret.

Ibi, A cuyo cargo ha de ser esto. Scilicet, dictorum duorum rectorum nominatorum, debentque gratis id facere cum ex necessitate officii ad id teneantur, ut notat Plat. in l. 1. C. de delato. lib. 10. & satis coram honor illis pro premio esset, & reipub. consuluisse, quodque qui tenetur aliquid facere gratis, & suis saltem expensis debeat facere, secundum Bart. in l. cum servus. n. 4. ff. de verb. oblig. idem Bart. l. ne servus. ff. de nego. gest. Campe. in tract. de dose. 1. p. provil. 16. Rip. l. 1. n. 90. ff. solut. matrim. sicuti per Mell. in pragmat. pan. conclus. 1. n. 68. & id regulare est in quocunque obligato, ex text. in l. sua victu. ff. de op. liber. in l. & si non forem §. liberius, ff. de condit. indebit. & hanc notat Bart. regulam; communem vocat Jaf. in l. cum servus. n. 4. de leg. 1. Bacea, de decimis. tit. cap. 1. n. 17. & optimè Bartol. Socin. consil. 26. n. 3. lib. 1. & si aliquid pro hoc recipitur, turpiter recipitur, & restituere tenetur, ut ex l. 1. C. de condit. ob imp. cau. probat Loazes in allegatione de multa. 1. dubio. pagin. 163. cum seqq. in parvis, & iterum diximus in l. 1. tit. 4. glo. esten. per totam lib. 6. supra, etiam in Aviles, capit. prator. glos. abogados, n. 1. aliud velit, & curiam quam allegat, scilicet Curiam Pisanam de Decurion. lib. 2. cap. 23. ubi & ego dixi in additione, nihil ibidem Curia ipsa de hoc salario tractat, ubi ex iis dixi Rectorem civitatis in judicem electum in causis decem milliarum morapetinarum, si iteratus est, non posse alios recipere; sic & iidem Rectores ii ad revidendas computationes & rationes annonæ publicæ, non possunt pro iis recipere salarium ab ipsa annona neque de publico nisi aliud sit constitutum, secundum Guid. Pap. decis. Delphi. 68. relatum per Avendan. cap. 1. Pratorum. 8. lib. 1. & hæc vera nisi foras extra civitatem & menia ejus proficiscerentur tales Rectores & Deputati annonæ, nam tunc salarium est eis præstandum, ut dictum remanet supra in glos. a las quales. Ibi, Con el mayor beneficio y aprovechamiento del puesto que sea posible. Observandum est enim annonæ rationem magistratibus habendam, ut non vili, sed iusto pretio veniat, quod & arguit Amianus Marcellinus, l. 2. historiarum, relatus per Petru. Gregor. in Syntax. G g ij juris.